

Orvosok, nővérek, takarítónők

– Ich bin doktor Horn – mutatkozik be műtőorvosom az éjjeli operációt követő reggelen, s int, maradjak nyugodtan az ágyon, aztán a fölém hajoló fiatalabb orvosnak és az ápolónőnek magyarázza – ennyit értek –, mi a teendőjük velem. A vizitelőket szinte alig látom, ennek a főápolónőnek is inkább csak a kezét, amint kórlapomra szorgalmasan jegyzi az utasításokat és írja föl a gyógyszereket – jeden Morgen: Thrombo-ASS 100 mg, Efint 10 mg... und am Abend Sortis 80 mg, Concor 5 mg..., am Sonntag Furon 40 mg, én meg csak pislogok, mert úgy ki vagyok „pányvázva” drótokkal, huzalokkal, csövecskékkel, hogy szinte oldalra fordulni sem tudok. Nem mintha ficáncolni volna kedvem, de azért, ha már nem haltam meg, szeretném tudni, mi is történt velem. Csak elejtett szavakat értek, ilyeneket, hogy „Übernahme von der Herzintensivstation nach einem akuten Vorderwandinfarkt...”, amiből számomra is kiderül, ez bizony akut infarktus volt. És most nyilván terápiaként „EKG-analyse und pathologische Prüfung, Coronarographie, Echokardiographie-kontrolle...”, s mindebben egyetlen valamirevaló vigasztaló megjegyzése a műtőorvosomnak: „keine Angina pectoris...”. Míg sorolja ezeket a számomra csak részben kikövetkeztethető kifejezéseket, a főnővér egy gombnyomással kissé följebb emeli az ágy fejtámlás részét, s ekkor tudom némileg fölfogni, milyen szobában is vagyok.

Eddig, legalábbis amire emlékszem, csak egy szellemként átsuhanó takarítónő járta körbe az ágyamat, hangtalanul és szinte tudatosan észrevétlenül, s egy ápolónő, aki azért takart ki, hogy injekciót nyomjon a faromba. Eddig mást nem tapasztaltam, csak a mennyezetet láttam, rajta a nagy kerek lámpát, amelynek egészen halvány fényét akkor erősítették föl, amikor a vizitelők beléptek, s azt, hogy a szobának a folyosó felőli része üvegből van. Tejúveg az ajtó is. Mögötte a sziluettekből kivehetően igen élénk mozgás van, hajnal óta jön-megy a személyzet.

Most azt is látom, egyágyas a szoba, nyolc óra öt percet mutat a bejárati ajtó fölötti digitális óra, jobbra a falon „lapos” fekete képernyő. Jobbról-balról fogasok, kézmosó, a sarokban két műanyag kosár. Amint bejött a hatfős csapat, az a furcsa, zűrzavaros hangzavar nyilván onnan, hogy mindenki felhúzta a fehér műanyag köpenyt, hárman pedig, akik hozzám is érnek, vékony gumikesztyűt is.

Itt minden nagyon furcsa és szokatlan, de a legkülönösebb az, hogy óvatos tapogatózásom során azt is kitapogatom, hogy a péniszemből is cső kanyarog a combomon keresztül az ágy jobb alsó sarka felé. Nyilván a vizeleteszacskóba. De miért, ha a szívemmel volt baj, s őszintén arra gondoltam az este, a mellkasomat vágják majd föl.

Kitakarnak, megnézik meztelen testem, majd visszatakarnak, aztán a csörgő műanyag terítő-lepedőt könnyű takaróval cserélik föl. Míg kitakarva feküdtem, már nem csak éreztem, láttam is, mellem, hasam tele vákuumos tapadókoronggal, katódcsövekkel(?), a drótok, zsinórok pedig valahova mögém vezetnek, nem tudom, hová. Alaposan ki vagyok biztosítva! Fürkésző tekintetemmel annyit még megállapítok, nyilván orraszájra szerelhető oxigénmaszk lehet az a kis kosár, amely felettem lebeg, mellette karnyújtásnyira a piros jelzésű SOS feliratos kapcsoló.

Nem lehetek rossz helyen, ha ez a szoba, ahol egyedül fekszem, ennyire föl van szerelve, gondolom, és a vizitelők határozottsága, magabiztossága is némi nyugalommal tölt el. Bejáródott lehet az orvosi csapat, mert mindenki már egy-két szóból, az orvosi tekintetből ért, amit határozott mozdulatokkal és sok-sok „ja-javal” jeleznek. A csapat még azt is megvárja, hogy az egyik nővér kicserélje az infúziósüveget, és a vékony kanülön keresztül befecskendezze a most előírt gyógyszereket.

Mіндеz húsz perc, olvasom le az óráról, miután a főorvos bizalmasan megveregeti a takaróval kellően be nem fedett vállam, s valami olyasmit mond: ne aggódjak, minden rendben lesz, fontos – legalábbis ezt értem ki ebből a furcsa bécsi beszédből –, hogy időben történt az „Operation”. Aztán valamennyien, megint csak mintegy parancssóra, vetik le a műanyag köpenyeket és a kesztyűket, s villámgyorsan összehajtogatva dobják a szemeteskosarakba, aztán a kis fertőtlenítőkészülékhez nyúlnak, bedörzsölik tenyerüket, s távoznak.

Csend támad körülöttem, csak a szomszéd szobából hallatszik át némi hang, nyilván ott folytatódik a vizit. Vajon hány ilyen szoba lehet? S mit csináltak velem, hiszen vágást, sebet nem érzek magamon, pedig voltam már sebészkes alatt, Ulcus dudeni, azaz perforált nyombélfekély miatt, és műtötték Achilles-ínszakadásomat is. S most kezdem összerakni a kockákat, a szállodába érkező mentőorvos aggodalmát, a sűrűn emlegetett

Herzet és Schmerzet, a Hipertoniát... de azt még mindig nem értem, a mentőautó miért kapcsolta be a megkülönböztető jelzést, sőt a szirénát is, míg az esti csúcsgalamban száguldtak velem a városon keresztül az Alt Wien Szállóból a kórház kardiológiai osztályára. Talán csak nem voltam ilyen súlyos eset? Vagy mégis?

Ebben a magányban nem is a fájdalommal vagyok elfoglalva, hiszen, azt gondolom, az infúzióban bizonyára van annyi fájdalomcsillapító is, hogy egy darabig legalábbis fájdalmat nemigen érzek majd, de hogyan értekezek majd az orvosokkal, ápolókkal, amikor őszintén bevallottam a főorvosnak, hogy a németet „ein Bischen” beszélem, de ezt a bécsit alig értem.

Te jó ég, vesz erőt rajtam az idegesség, ha megszűnik a gyógyszerek hatása, hogyan fogom megmagyarázni, hogy ha netán ott, pont ott, „dort Schmerz”, meg ha a karomon, mert látom a véraláfutást (milyen „Bluten...” is az?), hogy kérek rá jeges borogatást? Még rágondolni is rossz, ha ágytátra lesz szükségem, vagy sürgősen hívnom kell az ügyeletest – igen, itt az SOS –, de hogyan magyarázom majd meg, miért is. Ha például véletlenül, netán forgolódás közben esik le egy szippantós ragtapasz diódája, elektródja?

Ha tudom, hogy mindent, de valóban minden velem történőt a központi vezérlőasztalról hamarabb leolvasnak, mint ahogy én észreveszem, nyilván nem kellett volna riasztani a még mindig vizitáló orvost és a nővéreket hirtelen támadt szívfibrillációm miatt.

Pedig idegességem most már az is fokozta, hogy amikor tapogatni kezdtem magamat, ágyékomnál jókora tampont érzek. Leragasztva valami selymes szalaggal. Mi ez? Hirtelen elfelejtettem, hogy a vizit alatt ezt tapogatta meg a főorvos is, s megnyugtatóan mondott valami ilyesmit: „Das ist sehr gut.”

Mindezek után mi legyen az első teendőm? Ha délután beengedik a feleségemet, azonnal visszaküldöm a szállodába a Halász-féle Magyar-német kézisótárért, amelyet ugyan nem kórházi használatra hoztunk magunkkal erre a többnapos kirándulásra, de most nagyobb szükség lesz rá, mint Schönbrunnban. Ahol egyébként most már másodszor vagyunk, és immár fülhallgatós rövidhullámos magyar nyelvű útvezetésünk volt, vagy a Kapucinusok temploma alatti Császári kriptáknál (a Kaisergruftnál), ahol, mint nyilván nem a mi tiszteletünkre, pesti történészhallgatóknak mesél tanárunk az itt nyugvó Habsburg-dinasztia jeles személyiségeiről. A Művészettörténeti Múzeumban Bruegel Parasztlakodalom című festménye előtt belgrádpancsovai csoportnak szerbül magyaráz az idegenvezető. Itt is hozzájuk csapódtunk, a Sacher-torta rendeléséhez pedig nem kell sok nyelvtudás.

Viszont éppen itt, a nevezetes cukrászdában lettem rosszul. Kimerítő volt a nap, de ilyesmi még nem fordult velem elő: alig vánszorogtam vissza a szállodáig. Látva állapotomat, a recepciósök azonnal hívták a mentőket. Ott is voltak pár perc alatt.

– Maga politikus? – kérdezi tőlem Horn professzor déltájt. Tizenkét óras ügyelete letelte előtt még egyszer visszajött az ágyamhoz.

– Nein, ich bin Schriftsteller und Direktor in einem ungarischen Verlag von Novi Sad.

– Ne haragudjon, akkor maga nem szerb?

– Nem, én Szerbiában élő magyar („Ungar”) vagyok.

– Mert tudja, itt szerb és magyar orvosok is vannak – magyarázza –, s ha úgy gondolja, ide is hívjuk őket...

Intek, értem, mire céloz, nagyon jó volna, sőt hálás is lennék.

– ... a beteg az beteg, s – fogalmaz most lassan, hogy minél érthetőbb legyen minden szava – nekünk célunk a pontos diagnózis megállapítása. Ez a további kezelés alapja. Úgy érzem, ezt is érti. (Bólintok.) Ha kívánja, holnap meglátogathatja a szerb Kovacevic doktornő, de akár Jávai doktor, az asszisztensünk is, ő magyar.

– Hálás lennék, ha megtenné „entschuldigen bitte”, de miért érdeklődött „interessierten” Sie sich foglalkozásom felől?

– Mert a délelőtti folyamán a bécsi szerb nagykövetségről érdeklődtek állapota felől. A mi kórházunk szabályai szerint nem adhatunk telefonos információt még követségi kérésre sem, kivéve, hogy egészségügyileg elláttuk, szívműtétet hajtottunk végre, s hogy a beteg állapota – az orvosi konzílium véleménye szerint – stabil...

Ez számomra is megnyugtatólag hat.

Másnap kezemben a szótár, de jólesik, hogy napi rendszerességgel látogat meg Kovačević doktornő, akiről kiderül, montenegrói, de Ujvidéken végezte az orvosi egyetemet, amit gyakorlatilag meg kellett ismételnie Bécsben, hogy hivatását ebben a kórházban utóspecializálóként, szívgyógyászként gyakorolhassa. És Jávai doktor is mindennap szentel rám tíz-tizenöt percet. Megkönnyebbülés, hogy nem kell erőltetni egy nyelvet! Jávai közli, a főorvos ajánlja, ha kikerülök az intenzív osztályról, nála biztosítsak az ön számára ágyat. Én meg örülök, hogy a szótárból megtanultam, hogy kell ágytálat kérnem: „Ich brauche eine Bettschüssel” – ismétlegtem magamban. Hogy ilyenkor miért ez a legfontosabb a beteg számára?

– Horn főorvos úr határozottan tudni szeretné – közli velem Jávai doktor –, miért hallgatta el eddig, hogy volt már egy infarktusa.

– Nekem? – csodálkozom el, s nyilván olyan megdöbbenéssel, vagy naivan, hogy azonnal megfogja a kezem, és nyugtat, nehogy felzaklasson.

– Nekem, tudtommal eddig nem volt!

Abban maradunk, ő ezt közli a főorvossal... – de az EKG-vizsgálat pontosan kimutatta..., a hegből pedig nagyjából az is kiderül, tíz évvel ezelőtt történetett.

Ezek szerint kilencvennyolc és kétezzer között?

Elképzelhető, de a biztosítója le fogja ellenőrizni, mert ha akár egy hétig is volt betegszabadságon abban a két évben... Tudja, milyenek a biztosítók. Persze, látom, a legjobbat választották. Maradjon köztünk, ezért is került ide.

Ekkor jut eszembe, hogy még a szállodában megkérdezték a feleségemet, kinél vagyunk biztosítva. A D. G. hallatán a legmagasabb szinten intézkedtek. S mint kiderült Jávai szavaiból, ez a nemzetközi biztosító rendszeresen fizet. Egyéb balkáni biztosítóval nem ilyen jó a tapasztalatuk, magyarázza. Én meg arra gondolok, a betegszabadságomat vizsgálhatják, mert amikor ténylegesen is beteg voltam, akkor sem kértem szabadságot.

– Jó, de az elbocsátólevelén a tény, amit megállapítottunk, föl fogjuk tüntetni, mert a további terápia szempontjából is fontos lesz. Mellékesen, részt vett a „balkáni háborúban”?

– Nem – válaszolom –, azaz közvetve talán mégis. Mint kiadói vállalatigazgató. Több emberünket kényszerűen vittek el, sokak sorsáért őszintén aggódtam, mert ha ne adj'isten, bárkinek baja történt volna, az erkölcsi felelősség alól nem vonhattam volna ki magam.

– Jó, ne részletezze, ez most csak árthat az egészségének. Mondja, mennyit szívott naponta?

– Úgy másfél dobozzal.

– Orvosi tanácsom: nagyon komolyan barátkozzon a gondolattal, hogy soha többé egy szálát se. A saját érdekében.

A takarítónők és nővérek pedig jönnek-mennek, óra-másfél órai rendszerességgel. Már azt hiszem, ha kell, ha nem. De kell! Az intenzív osztály szabályai ezt követelik meg. Beszélgetni csak az orvosokkal és a főnővérrel engedélyezett. A nővérekkel, takarítónőkkel nem.

– Slušaj, pa ovaj je naš! – hallom harmadnap a halk beszédet a félig nyitott üvegajtó mögül, feltételezhetően az egyik nővér és takarítónő között, míg Kovačević doktornő az EKG aznapi eredményemet elemzi „Sinusni ritam vam je 80 za minut, nedostajuća R-progresija – erhöhte, oprostite – što znači povišeni odlivi...”

– Ma nije, kažu da je Madžar.

– E baš čemo pitati doktorku.

Belépnek, azonnal kötény, a nővéren kesztyű is már.

– Jel možemo nešto ovom gospodinu pomoći? – kérdezik, mintegy egymástól.

Természetesen fölkapom a fejem, már amennyire bírom. – És maguk hova valók? – kérdezem tőlük.

– Vranjei vagyok. És maga?

– Novi Sad-i, pontosabban futaki.

– Elöttem szabadon beszélgethetnek a betegünkkel – mondja a doktornő – mert – s ezt már velem tudatja – nekik tilos a beteget faggatni, de kötelesek válaszolni, ha kérdezik őket. Ez a ház szabályzatában is szerepel. Jelenánk – mutat az ápolónőre – ugyancsak Novi Sad-i, mint maga...

– Futaki – javítja ki –, de Novi Sadon végeztem a segédorvosit, de mivel nem tudtam elhelyezkedni, meg hogy a férjemet el ne vigyék katonának 99-ben... Aška meg – mutat a takarítónőre –, kilencvenötben az ottani kilátástalan helyzet miatt jött el.

– Látja, ők azonnal és sok mindent megtudnak, de nagyon fegyelmeztetnek kell lenniük, mert itt könnyen fölmondanak. Ezek a fiatalasszonyok pedig nagyon megbecsülik a nem kis fizetésüket. Szigorúan tilos politizálniuk, mert itt a nővérek és takarítónők nagy százaléka szerb, de vannak bosnyák, albán és török asszonyok is. Képzeld el, ha megengednénk, hogy egymásnak feszüljenek az otthoni indulatok. Aki megszegi a kórház szabályait, azonnal mehet, nem tűrünk meg semmilyen szerb-bosnyák-albán, netán török vitát. Itt nem fújhat a balkáni szél. S ezt ők nagyon jól tudják. Van is fegyelem. Kivéve, ami a cigarettát illeti. Azt szinte mindannyian szívjuk, még én is rá-rágyújtok – mondja a doktornő.

Délután a feleségem érkezik, s újságolja: – Képzeld, hallom, hogy a bejárat ajtónál cigarettázó takarítónők szerbül beszélgetnek, s kérdezem tőlük, a látogatási idő előtt beengednek-e majd az osztályra. Hát csak németül válaszolnak. S tegnap ugyanígy jártam, amikor azt kérdeztem, merre van a legközelebbi metróállomás.

Elmesélem Jávai doktornak:

– Ez már nem szabály, de kint nem szívesen állnak szóba a németen kívüli idegennel. Ki tudja, milyen meggondolásból. Meg aztán büszkék arra, hogy aránylag szépen megtanultak németül, de arra már nem, hogy azért itt mégis a leghalmozottabb munkát végezteti(jü)k velük. Magát is ők teszik tisztába mindaddig, amíg itt lesz. Jönnek majd az ágytállal és nedves szivaccsal, de ha tudná, milyen súlyos betegek is vannak... A tisztábatevés, fürdetés lerobbant, sokszor magatehetetlen, csontvázzá soványodott, vagy fölpuftadt betegekkel...

Megnyugtat a tudat, hogy bár egy életre megtanultam a Bettschüsselt, mégis egyszerűbb lesz, ha szerbül kérem és vitetem ki. S be is bizonyosodik: nemhogy a fenekemet mossák le azután nedves szivacsokkal, hanem a teljes altestemet is, gondosan vigyázva, hogy a vizeletinfiltrációs csövecske még véletlenül se mozduljon el a helyéről, és kellő műgonddal bánjanak a herezacskómmal is, amely mellett ott az a nagy tampon. Jávai doktor magyarázta meg, hogy a szív bedugult részének „megtisztítására” az úgynevezett sztentet az ágyékon keresztül vezette be Horn doktor, s ezért ott a leragasztott tampon.

Bár nyilván az orvosoknak sem szabadna politizálniuk, azért Kovačević doktornő kétheti ottlétem utolsó napján, orvosi szobájának teraszán a ragyogó tavaszi napsütésben csak kifaggat erről-arról, leálltak-e a belgrádiak a kamenicai intézet kardiológiai osztályának fokozatos áthelyezésével, nem fenyeget-e ismét az a rengeteg – végül már tizenmennyi? – nulla a dináron, hogy milyennek látom most ezt a számára is reménytelennek tűnő kosovói helyzetet, hogy vészeltük át a bombázásokat, mennyire igazságos a hágai bíróság, sőt egészen addig is eljutunk, hogy Montenegróban már régóta sokan meg vannak győződve arról, hogy az első világháború két legnagyobb vesztese Montenegró volt, amely elveszítette függetlenségét és Magyarország, amely területének kétharmada nélkül maradt. S közvetve azt is megvallja, ő gépészmérnök férjével akkor költözött ki, amikor a dinárunkon megjelent a tizedik nulla is. Köszöni regényem német fordítását, az éjjeli ügyelet alatt mindig jut olvasásra is idő, mondja.

Akkor hát, sok szerencsét, s nálunk ellenőrzésre bármikor jelentkezhet. Mostantól a mi kórházunk örökös látogatója lehet – mondja, s kezét nyújt.

Csak amikor Jávai doktortól is elköszönök, és átveszem tőle a huszonhét oldalas minden leletet is tartalmazó zárójelentést, és kikerülök innen, látom, ez is olyan sárga selyemtéglás épület, amelyet még Mária Terézia építtetett, amelyre azóta két emeletet húztak. Odakinn a márciusi tavaszi szél illata csap meg, a kórház kertjében pedig a teljes virágzásba borult hatalmas mandulafa látványa terül elém. Mielőtt kocsiba ültetnének, családi felvétel is készül, háttérben a kórházépület egyik szárnyával és a fával. Lehet, hogy...